Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ İLE UYUMLU

MAARİF PARAGRAF · ORTAOKUL

Paragraf Stratejileri

5. SINIF

8 basamakta 20 okuma stratejisi · 240 Sıra Sende metni · 8 basamak sonu etkinliği

Hulusi DEMİR

Temelden Paragraf
temeldenparagraf.com

Maarif Paragraf · Ortaokul

Paragraf Stratejileri · 5. Sınıf · 8 Basamak · 20 Strateji

KİTAP	Maarif Paragraf · Ortaokul — Paragraf Stratejileri, 5. Sınıf
YAZAR	Hulusi DEMİR
YAYIN	dahicocuk.tr · temeldenparagraf.com
BİÇİM	Dijital kitap (PDF), A4
BASKI	1. baskı, 2026
PROGRAM	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (Eylül 2026) okuma öğrenme çıktılarıyla uyumludur.
ÇÖZÜMLER	Sıra Sende metinlerinin ve basamak sonu etkinliklerinin örnek cevapları dahicocuk.tr çözüm merkezindedir. Çözüm sayfaları dahicocuk.tr/cozum-merkezi adresindedir; kitabı satın aldığın e-posta adresiyle dahicocuk.tr'ye giriş yaptığında açılır.
İLETİŞİM	dahicocuk.tr · temeldenparagraf.com

Bu kitabın tüm yayın hakları yazarına aittir. Kitabın tamamı ya da bir bölümü, yazarın yazılı izni olmadan herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz ve elektronik ortamda paylaşılamaz. Kitabı satın alan öğrenci, kendi çalışması için çıktı alabilir.

Bu kopya satın alana özeldir; sayfalarında lisans sahibinin bilgileri yer alır. Kitaptaki bütün metinler bu kitap için özgün olarak yazılmıştır.

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

✦ ÖNSÖZ

Sevgili Öğrenci

Paragraf bir yetenek değil, öğrenilebilen bir beceridir.

Okuduğunu anlamak, yalnızca Türkçe dersinde değil, bütün derslerde ve hayatın her yerinde işine yarar. Bir fen deneyinin yönergesini, bir matematik probleminin sorusunu, bir oyunun kurallarını anlamak da okuduğunu anlamaktır. Ama pek çok öğrenci metni yalnızca bir kez okur, sonra soruya geçer. Bu kitap sana önce nasıl okuyacağını öğretmek için hazırlandı.

İyi bir okur, okurken zihninde birçok iş yapar: Metnin ne anlatacağını tahmin eder, önemli yerleri seçer, metne sorular sorar, yazarın asıl söylemek istediğini bulur, cümlelerin nasıl bağlandığını görür. Bu işlerin her birine "okuma stratejisi" diyoruz. Kitapta yirmi stratejiyi sekiz basamağa yerleştirdik. Her basamak bir öncekinin üzerine kurulur ve okumana yeni bir adım ekler.

Her stratejide önce konuyu ve stratejinin sana ne kazandıracağını öğreneceksin. Sonra adım adım yöntemi çözümlü örneklerde göreceksin. Asıl iş Sıra Sende bölümünde başlıyor: Her strateji için on iki metin seni bekliyor. Bu metinleri acele etmeden, kalem elinde çalış. Yazma alanlarını boş bırakma; düşündüğünü yazınca neyi bildiğini ve neyi henüz bilmediğini görürsün.

Cevaplara bakmadan önce kendi cevabını yaz. Yanlışların senin için çok değerlidir; hangi stratejide zorlandığını gösterir. Öz değerlendirme tablolarını dürüstçe doldur ve "Geliştirmeliyim" dediğin stratejiye geri dön.

Paragrafı temelden öğrenen okur, zamanla hem daha iyi anlar hem de daha hızlı okur. Bu yolculukta sana başarılar dilerim.

Hulusi DEMİR

BU KİTABIN SONUNDA HER PARAGRAFA SORACAĞIN SEKİZ SORU

ADIM 1	İlk ve son cümle bana ne söylüyor?
ADIM 2	Metin neyi anlatıyor, başlığı ne olabilir?
ADIM 3	Önemli yerler hangileri, kısaca ne anlatılıyor?
ADIM 4	Bu metinden hangi genellemeyi çıkarırım, metne ne sorarım?
ADIM 5	Yazar asıl ne demek istiyor?
ADIM 6	Cümleler nasıl diziliyor?
ADIM 7	Yazar hangi yolla anlatıyor?
ADIM 8	Cümleler nasıl bağlanıyor, ne neye yol açıyor?

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

? NASIL KULLANILIR

Bu Kitabı Nasıl Kullanırım?

Kitap sekiz basamaktan oluşur. Her basamak bir açılış sayfasıyla başlar, bir ile dört strateji arasında anlatım ve uygulama içerir, bir basamak sonu etkinliğiyle biter. Basamakları sırayla çalış; her basamak öncekilerin üzerine kurulur.

1. **Basamak açılışı**
   Basamaktaki stratejileri, o basamağa kadar öğrendiğin çözüm adımlarını ve basamağın sonunda neler yapabileceğini gösterir.
2. **Konu anlatımı ve amaç**
   Stratejinin ne olduğunu ve derste, sınavda sana nasıl yardım edeceğini anlatır.
3. **Adım adım yöntem**
   Stratejiyi uygulamanın dört adımını verir.
4. **Çözümlü örnekler**
   Üç örnek metinde stratejinin nasıl uygulandığını "Düşünelim" notlarıyla gösterir.
5. **Ders notları ve Maarif**
   Stratejinin özetini, Maarif Modeli becerileriyle ilişkisini ve öz değerlendirme tablosunu içerir.

✎ **Sıra Sende**
Her strateji için 12 metin: 10 kısa metin ve 2 maraton metni. Maratonlarda DUR noktalarında durur, o ana kadar okuduğun bölümle ilgili görevi yaparsın.

★ **Basamak sonu etkinliği**
O basamağa kadar öğrendiğin bütün stratejileri altı metin üzerinde birlikte uygularsın.

Sayfalardaki işaretler

İŞARET	ANLAMI
Noktalı satır	Yazma alanı. Cevabını buraya yaz.
DUR 1, DUR 2	Maraton metinlerinde okumayı bırakıp görevi yaptığın nokta
☐ Kutucuk	Sana uyan seçeneği işaretle (Tam İsabet, Kısmi İsabet, Gelişim Alanı; Yapabiliyorum, Geliştirmeliyim).
(I), (II), (III)...	Cümle numaraları. Sıralama, akışı bozma ve ikiye bölme görevlerinde kullanılır.
[G] [!] [T] [Ö] [K] [B]...	Bazı stratejilerde cümleleri kısa kodlarla etiketlersin; kodlar stratejinin sayfasında açıklanır.
Tema etiketi	Metnin hangi temadan olduğunu gösterir: 🪁 Oyun Dünyası · 🇹🇷 Atatürk'ü Tanımak · 💛 Duygularımı Tanıyorum · 🏺 Geleneklerimiz · 💬 İletişim ve Sosyal İlişkiler · 🍎 Sağlıklı Yaşıyorum

ÖNERİLEN ÇALIŞMA DÜZENİ

- Her hafta bir ya da iki strateji çalış. Önce anlatımı oku, sonra Sıra Sende metinlerini günlere böl.
- Her gün birkaç kısa metin çalış; maratonları dikkatinin en iyi olduğu zamana bırak.
- Basamak sonu etkinliğini bitirmeden bir sonraki basamağa geçme.
- Cevaplarını çözüm sayfalarıyla karşılaştır. Çözüm sayfaları dahicocuk.tr/cozum-merkezi adresindedir; kitabı satın aldığın e-posta adresiyle dahicocuk.tr'ye giriş yaptığında açılır.

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

≡ İÇİNDEKİLER

İçindekiler

Önsöz: Sevgili Öğrenci 3

Bu Kitabı Nasıl Kullanırım? 4

1. BASAMAK **Metne İlk Bakış** 7

1 Tahminde Bulunma 8

Sıra Sende · 12 metin 13

2 Başlık Bulma 23

Sıra Sende · 12 metin 27

3 Anahtar Sözcük Bulma 33

Sıra Sende · 12 metin 37

4 Konuyu Bulma 43

Sıra Sende · 12 metin 47

★ **Basamak Sonu Etkinliği** 53

2. BASAMAK **Önemliyi Seç** 59

5 Altını Çizme 60

Sıra Sende · 12 metin 64

6 Özetleme 70

Sıra Sende · 12 metin 75

★ **Basamak Sonu Etkinliği** 81

3. BASAMAK **Sorgula ve Genelle** 87

7 Genellemeler Yapma 88

Sıra Sende · 12 metin 93

8 Soru Sorma 99

Sıra Sende · 12 metin 103

★ **Basamak Sonu Etkinliği** 109

4. BASAMAK **Merkeze Ulaş** 115

9 Ana Düşünceyi Bulma 116

Sıra Sende · 12 metin 121

10 Çıkarım Yapma 127

Sıra Sende · 12 metin 131

11 Yardımcı Düşünceyi Bulma 137

Sıra Sende · 12 metin 142

★ **Basamak Sonu Etkinliği** 148

5. BASAMAK **Yapıyı Çöz** 154

12 Boşluk Doldurma 155

Sıra Sende · 12 metin 160

13 Sıralama 166

Sıra Sende · 12 metin 170

14 Akışı Bozma 177

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

Sıra Sende · 12 metin 181
15 Paragrafı İkiye Bölme 187
Sıra Sende · 12 metin 192
★ Basamak Sonu Etkinliği 198

6. BASAMAK Anlatımı Çöz 202
16 Anlatım Biçimleri 203
Sıra Sende · 12 metin 207
17 Düşünceyi Geliştirme Yolları 213
Sıra Sende · 12 metin 218
★ Basamak Sonu Etkinliği 224

7. BASAMAK İlişkileri Çöz 230
18 Mantıksal Bağlar 231
Sıra Sende · 12 metin 235
19 Neden-Sonuç İlişkileri 241
Sıra Sende · 12 metin 245
★ Basamak Sonu Etkinliği 251

8. BASAMAK Karşılaştır ve Bütünleştir 257
20 Karşılaştırma 258
Sıra Sende · 12 metin 262
★ Basamak Sonu Etkinliği 268
✓ Kitabımı Değerlendiriyorum 274

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

1

BASAMAK

Metne İlk Bakış

Tahmin et, adlandır, işaretle, konuyu bul.

Bir paragrafla karşılaştığında hemen okumaya dalma. Önce zihnini metne hazırla. Bu basamakta, bir metne ilk baktığında kullanacağın dört stratejiyi öğreneceksin. Bu stratejiler; konu, başlık, ana düşünce ve "asıl anlatılmak istenen" sorularının temelidir. Sonraki basamaklarda öğreneceğin bütün stratejiler bu dördünün üzerine kurulacak. Basamağın akışı şöyle: Strateji anlatımları › Çözümlü örnekler › Sıra Sende › Basamak sonu etkinliği.

BU BASAMAKTAKİ STRATEJİLER

1. **Tahminde Bulunma**
   İlk ve son cümleden yola çıkarak metnin ne anlatacağını önceden kestirme.
2. **Başlık Bulma**
   Metnin bütününü karşılayan kısa ve yerinde bir ad bulma.
3. **Anahtar Sözcük Bulma**
   Metnin anlamını taşıyan, tekrar eden ya da vurgulanan sözcükleri (anahtar kelimeleri) belirleme.
4. **Konuyu Bulma**
   "Bu metin neyi anlatıyor?" sorusunun cevabını bir söz öbeğiyle söyleme.

ÇÖZÜM ADIMLARIN

ADIM 1 Paragrafın ilk ve son cümlesini oku. Konu hakkında bildiklerini hatırla. "Bu paragraf ne anlatıyor olabilir?" sorusuna cevap veren bir tahmin cümlesi yaz.

ADIM 2 Paragrafı iki kez oku. Başlığı, anahtar sözcükleri ve konuyu belirleyerek tahminini kontrol et.

Her basamakta bu adımlara yenileri eklenir. 8. basamağın sonunda paragraf çözümünün bütün adımlarını bir arada kullanıyor olacaksın.

BU BASAMAĞIN SONUNDA

- Bir paragrafın ilk ve son cümlesinden yola çıkarak metnin ne anlatacağını tahmin edebileceksin.
- Bir metne bütününü kapsayan bir başlık verebilecek, anahtar sözcüklerini işaretleyebileceksin.
- Bir metnin konusunu kısa ve doğru bir söz öbeğiyle söyleyebileceksin.

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

1. BASAMAK · METNE İLK BAKIŞ

T.O.5.4, T.O.5.3

STRATEJİ 1

Tahminde Bulunma

Okumadan önce düşün, okurken doğrula.

1

Programdaki adı: tahmin etme stratejisi; ön bilgileri harekete geçirme

1 Konu Anlatımı

Tahmin, akla, sezgiye ya da elindeki bazı bilgilere dayanarak bir şeyi önceden kestirmektir. Okurken tahminde bulunmak ise metni okumadan önce ya da okurken elindeki ipuçlarına bakarak metnin ne anlatacağını kestirmektir.

İpuçları; metnin başlığı, resimleri, anahtar sözcükleri ve türü olabilir. Ders kitabındaki metinlerin çoğunda başlık ve resim vardır. Ama sınavlardaki paragraflarda genellikle ikisi de yoktur. O zaman en güvenilir ipuçların paragrafın ilk ve son cümleleridir.

İlk cümle, yazarın yola nereden çıktığını gösterir. Son cümle ise nereye vardığını söyler. Bu iki cümleyi okuyan öğrenci, aradaki cümlelerin iki noktayı nasıl birleştirdiğini tahmin edebilir. Bunu, bir derenin iki kıyısı arasına kurulan bir köprü gibi düşünebilirsin.

Tahmin bir fal değildir. Önemli olan tahminin doğru çıkması değil, metinle karşılaştırılıp doğrulanması ya da düzeltilmesidir. Böylece metni yalnızca izleyen değil, metnin içinde ipucu arayan etkin bir okur olursun.

BİLDİKLERİM

Tahmin etmeden önce kendine sor: “Bu konuda ne biliyorum?” Bir oyun, bir gelenek ya da bir duygu hakkında bildiklerin tahminini güçlendirir. Programda bu adıma ön bilgileri harekete geçirme denir.

2 Neden Bu Stratejiyi Öğreniyorum?

✓ Zihnini metne hazırlar
Okumaya başlamadan önce aklında bir çerçeve oluşur. Cümleler bu çerçeveye yerleştikçe metni anlamak kolaylaşır.

✓ Okuma kaygısını azaltır
Metnin nereye gideceğini bilen okur, zor bir cümleyle karşılaşınca telaşlanmaz.

✓ Okumanı hızlandırır
Ne geleceğini kestiren zihin, sözcükleri tek tek çözmeye uğraşmaz. Tahminini doğrulamak için metni tarar.

✓ Yanlış seçeneklere karşı korur
Yazarın yönünü baştan yakalayan öğrenci, metindeki küçük bir ayrıntıyı ana düşünce sanmaz.

DERSTE VE SINAVDA NEREDE İŞE YARAR?

Tahminde bulunma; konu, başlık, ana düşünce ve “Bu parçada asıl anlatılmak istenen nedir?” sorularında doğrudan işine yarar. Öteki sorularda da metne hızlı ve doğru bir giriş yapmanı sağlar. Ders kitabındaki her metinde, okuduğun her hikâyede bu stratejiyi kullanabilirsin.

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

3 Adım Adım Uygulama

1
Giriş Kontrolü

İlk cümleyi oku

Kendine sor: Yazar nereden başlıyor? Bir olay mı anlatıyor, bir bilgi mi veriyor, yoksa "...sanılır" diyerek yaygın bir düşünceyi mi aktarıyor? Konu hakkında bildiklerini de hatırla.

2
Hedef Belirleme

Son cümleyi oku

Kendine sor: Yazar nereye varıyor? Bir ders mi veriyor, bir öğüt mü söylüyor, yoksa bir sonuca mı ulaşıyor?

3
Tahmin Köprüsü

30–40 saniye

İki cümleyi birleştiren tek bir tahmin cümlesi kur: "Bu paragrafta ... anlatılıyor olabilir." Tahminin ilk cümleyi tekrar etmesin; iki cümle arasındaki bağı göstersin.

4
Karşılaştırma

Paragrafı iki kez oku

Tahminini tam metinle karşılaştır ve sonucunu işaretle: Tam İsabet, Kısmi İsabet ya da Gelişim Alanı.

TAHMİN KÖPRÜSÜ

İLK CÜMLE (çıkış noktası) → aradaki cümleler → SON CÜMLE (varış noktası). Aradaki cümleler bu iki nokta arasında nasıl bir yol kuruyor?

YÖN SÖZCÜKLERİ: METNİN YOLUNU GÖSTEREN İŞARETLER

SÖZCÜK	ZİHNİNİN YAPMASI GEREKEN
ama, fakat, oysa	Yön değişiyor. Asıl düşünce çoğu zaman bu sözcükten sonra gelir.
örneğin, mesela	Bir örnek geliyor. Ana düşünceyi değil, onu destekleyen bir ayrıntıyı bekle.
bu yüzden, bu nedenle	Bir sonuç geliyor. Yazarın vardığı yere yaklaşıyorsun.
kısacası, sonuç olarak	Metin toparlanıyor. Ana düşünce çoğunlukla bu cümlededir.

DİKKAT: İLK CÜMLE HER ZAMAN YAZARIN DÜŞÜNCESİ DEĞİLDİR

"...sanılır", "...düşünülür", "çoğumuz ... zannederiz" gibi sözler yaygın bir düşünceyi aktarır. Yazar çoğu zaman bu düşüncenin yanlış olduğunu göstermek için yola çıkar. Böyle bir girişte tahminini ilk cümlenin tersi yönünde kur.

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

4 Çözümlü Örnekler

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK 1

💛 DUYGULARIMI TANIYORUM · ÖYKÜLEYİCİ

İLK CÜMLE: Okulun koşu gününde Arda bitiş çizgisine en son ulaştı.

SON CÜMLE: Arda o gün, başarının bazen başkalarını değil kendini geçmek olduğunu anladı.

TAM METİN: Okulun koşu gününde Arda bitiş çizgisine en son ulaştı. Nefes nefese kalmıştı ve gözleri doldu. Arkadaşları alkışlarken o başını önüne eğdi. Beden eğitimi öğretmeni yanına gelip elindeki saate baktı. Arda'nın geçen aydan on saniye daha hızlı koştuğunu söyledi. Arda önce şaşırdı, sonra yüzü güldü. Demek ki yarışı kaybetmiş ama kendi rekorunu kırmıştı. Arda o gün, başarının bazen başkalarını değil kendini geçmek olduğunu anladı.

💡 **DÜŞÜNELİM**

- Bildiklerim: Koşu yarışlarında herkes birinci olamaz; kaybetmek insanı üzebilir.
- Çıkış: Arda yarışı sonuncu bitiriyor. Bir üzüntü bekleniyor.
- Varış: Son cümle bir ders veriyor: Başarı bazen kendini geçmektir.
- Köprü: Arada Arda'nın aslında bir şey kazandığını gösteren bir olay olmalı.

TAHMİN CÜMLESİ: Koşuda sonuncu olan Arda'nın, kendi rekorunu kırdığını öğrenince başarının kendini geçmek olduğunu anlaması anlatılıyor olabilir.

TAM İSABET · Öğretmenin saate bakıp Arda'nın on saniye daha hızlı koştuğunu söylemesi, tahmindeki köprüyü doğruluyor.

× ZAYIF TAHMİN

"Arda'nın koşuda sonuncu olması anlatılıyor."

Yalnızca ilk cümleye bakılmış, son cümle hesaba katılmamış.

✓ GÜÇLÜ TAHMİN

"Sonuncu olan Arda'nın, kendi rekorunu kırınca başarının kendini geçmek olduğunu anlaması anlatılıyor olabilir."

İlk ve son cümle arasındaki bağı kuruyor.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK 2

🍎 SAĞLIKLI YAŞIYORUM · TUZAKLI GİRİŞ

İLK CÜMLE: Yemeği hızlı yemenin bize zaman kazandırdığı sanılır.

SON CÜMLE: Kısacası yemeği acele etmeden yemek, hem midemize hem de keyfimize iyi gelir.

TAM METİN: Yemeği hızlı yemenin bize zaman kazandırdığı sanılır. Oysa hızlı yiyen kişi genellikle gereğinden fazla yer. Çünkü midemizin doyduğunu beyne haber vermesi biraz zaman alır. Lokmaları iyice çiğnemek de sindirimi kolaylaştırır. Yavaş yiyen kişi yemeğin tadını daha iyi alır. Sofrada sohbet etmeye de fırsat bulur. Kısacası yemeği acele etmeden yemek, hem midemize hem de keyfimize iyi gelir.

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

💡 **DÜŞÜNELİM**

- Giriş kontrolü: "...sanılır." İlk cümle yazarın düşüncesini değil, yaygın bir inancı aktarıyor. Yazar büyük olasılıkla bu inancın yanlış olduğunu gösterecek.
- Hedef belirleme: "Kısacası ... iyi gelir." Son cümle bir sonuç bildiriyor: Yavaş yemek iyidir.
- Köprü: Aradaki cümleler, hızlı yemenin neden iyi olmadığını ve yavaş yemenin yararlarını anlatıyor olmalı.

TAHMİN CÜMLESİ: Hızlı yemenin sanıldığı gibi yararlı olmadığı, yavaş yemenin ise hem sağlığa hem keyfe iyi geldiği anlatılıyor olabilir.

TAM İSABET · İkinci cümledeki "Oysa" tahmini hemen doğruluyor: Yazar yaygın inancın tersini savunuyor.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK 3

🏺 GELENEKLERİMİZ · SIRALI-KRONOLOJİK

İLK CÜMLE: Bizim evde çayı her zaman babam demler.

SON CÜMLE: Babamın demlediği çay, akşam sohbetlerimizin vazgeçilmez bir parçasıdır.

TAM METİN: Bizim evde çayı her zaman babam demler. Önce çaydanlığa su koyup ocağı yakar. Su ısınırken demliği çaydanlığın üstüne oturtur. Su kaynayınca demliği biraz sıcak suyla çalkalar. Sonra demliğe çayı koyar ve üstüne kaynar su döker. Çay, kısık ateşte bir süre demlenir. En sonunda ince belli bardaklar sofraya dizilir. Babamın demlediği çay, akşam sohbetlerimizin vazgeçilmez bir parçasıdır.

💡 **DÜŞÜNELİM**

- Bildiklerim: Evde çay demlenirken çaydanlık ve demlik kullanılır; bu iş birkaç adımda yapılır.
- Çıkış: Çayı hep babanın demlediği söyleniyor. Bir yapılış sırası bekleniyor.
- Varış: Son cümle, çayın aile sohbetlerindeki yerini vurguluyor.
- Köprü: Arada çay demlemenin adımları sırayla anlatılıyor olmalı.

TAHMİN CÜMLESİ: Babanın çayı nasıl demlediği sırayla anlatılıyor ve çayın akşam sohbetlerindeki yeri vurgulanıyor olabilir.

TAM İSABET · "Önce, sonra, en sonunda" sözcükleri sıralı anlatımı doğruluyor. Yalnızca "çay demlemek" diyen tahmin Kısmi İsabet olur; son cümledeki sohbet vurgusunu kaçırır.

BU ÖRNEKLERDEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

Metnin ortasındaki ayrıntılar (on saniye, çiğnemek, demliği çalkalamak) ana düşünce değildir; onu destekleyen bilgilerdir. İlk ve son cümleden kurulan tahmin, bu ayrıntılara takılmadan metnin asıl söylediğine ulaşmanı sağlar.

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

5 Ders Notları

- ★ Tahmin, okumadan önce kurulan bir beklentidir. Tam metinle doğrulanır ya da düzeltilir.
- ★ Tahmin etmeden önce konu hakkında bildiklerini hatırla.
- ★ Sınavda en güvenilir ipuçları paragrafın ilk ve son cümleleridir.
- ★ Tahmin cümlesi ilk cümleyi tekrar etmemeli; ilk ve son cümle arasındaki bağı kurmalıdır.
- ★ İlk cümle yaygın bir düşünceyi aktarıyorsa (“sanılır”, “düşünülür”), yazar çoğu zaman bunun tersini savunur.
- ★ “Ama, fakat, oysa” gibi sözcüklerden sonra gelen düşünce çoğu zaman asıl düşüncedir.
- ★ Tahminin yanlış çıkması başarısızlık değildir. Tahminle metin arasındaki farkı görmek, metni anlamanın ta kendisidir.

UNUTMA

Önce kendi cevabını kur, sonra seçeneklere bak. Önce seçenekleri okuyan öğrencinin aklı, metindeki doğru ama küçük ayrıntılara kayar.

6 Maarif Modeli ile Uyum

BECERİ	BU STRATEJİDEKİ KARŞILIĞI
Tahmin etme	İlk ve son cümleden yola çıkarak metnin yönünü kestirme
Ön bilgileri harekete geçirme	Konu hakkında bildiklerini hatırlayıp tahminine katma
Çıkarım yapma	Yön sözcüklerinden ve “sanılır” gibi ifadelerden anlam çıkarma
Karşılaştırma	Tahminini tam metinle karşılaştırıp benzerlik ve farkları bulma
Öz düzenleme	Tahminini değerlendirip okumanı buna göre düzenleme

Kendimi Değerlendiriyorum

BU STRATEJİDE…	YAPABİLİYORUM	GELİŞTİRMELİYİM
İlk ve son cümleyi okuyup kısa sürede bir tahmin cümlesi yazabiliyorum.	☐	☐
Tahmin etmeden önce konu hakkında bildiklerimi hatırlayabiliyorum.	☐	☐
Yaygın bir düşünceyi aktaran ilk cümleyi fark edebiliyorum.	☐	☐
Tahminimi tam metinle karşılaştırıp farkı açıklayabiliyorum.	☐	☐

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

UYGULAMA · STRATEJİ 1

Sıra Sende · Tahminde Bulunma

Önce yalnızca ilk ve son cümleyi oku. Tahmin Köprüsü'nü kur ve tahmin cümleni yaz. Sonra tam metni iki kez oku, tahminini karşılaştır: Tam İsabet, Kısmi İsabet ya da Gelişim Alanı.

METİN 1

💛 DUYGULARIMI TANIYORUM

İLK CÜMLE

Ece, teneffüs zili çalınca bahçeye ilk koşan oldu.

SON CÜMLE

O gün düşmenin oyunun bir parçası olduğunu öğrendi.

Tahmin cümlen

.....

.....

METİN 2

🇹🇷 ATATÜRK'Ü TANIMAK

İLK CÜMLE

Mustafa küçükken annesi ile babası onun okulu için farklı düşünüyordu.

SON CÜMLE

Yeniliklere açık olmak, onun çocukken başlayan bir yanıydı.

Tahmin cümlen

.....

.....

METİN 3

💛 DUYGULARIMI TANIYORUM

İLK CÜMLE

Öfke, çoğu zaman hiç hissedilmemesi gereken kötü bir duygu sanılır.

SON CÜMLE

Demek ki öfke düşmanın değil, seni uyaran bir arkadaştır.

Tahmin cümlen

.....

.....

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

METİN 4

🏺 GELENEKLERİMİZ

İLK CÜMLE

Bayram sabahı evde herkes erken kalkar.

SON CÜMLE

Bayramı güzel yapan şey, sevdiklerimizle geçen bu saatlerdir.

Tahmin cümlen

METİN 5

💬 İLETİŞİM VE SOSYAL İLİŞKİLER

İLK CÜMLE

İyi bir konuşmacı olmak için çok konuşmak gerektiği sanılır.

SON CÜMLE

Bu yüzden bir dosta verilecek en güzel hediye, onu dikkatle dinlemektir.

Tahmin cümlen

METİN 6

🍎 SAĞLIKLI YAŞIYORUM

İLK CÜMLE

Uyku, gün boyunca yorulan bedenimizin dinlenme zamanıdır.

SON CÜMLE

Kısacası erken yatmak, ertesi günün başarısına yapılan küçük bir hazırlıktır.

Tahmin cümlen

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

METİN 7

OYUN DÜNYASI

İLK CÜMLE

Eskiden çocuklar oyuncaklarını çoğu zaman kendileri yapardı.

SON CÜMLE

Belki en çok sevdiğin oyuncak, kendi elinle yaptığın olur.

Tahmin cümlen

METİN 8

ATATÜRK'Ü TANIMAK

İLK CÜMLE

23 Nisan 1920'de Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı.

SON CÜMLE

Bu bayram, Atatürk'ün çocuklara olan güvenini her yıl bize hatırlatır.

Tahmin cümlen

METİN 9

OYUN DÜNYASI

İLK CÜMLE

Yaz tatilinde dedem bana mangala oynamayı öğretti.

SON CÜMLE

Mangala bana, acele etmeden düşünmenin oyunu kazandırdığını öğretti.

Tahmin cümlen

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

METİN 10

🍎 SAĞLIKLI YAŞIYORUM

İLK CÜMLE

Pek çok çocuk, bir sebzeyi bir kez tadınca onu sevmediğine karar verir.

SON CÜMLE

Belki de sevmediğini sandığın sebze, yakında en sevdiğin yemek olur.

Tahmin cümlen

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

SIRA SENDE · TAM METİNLER

Şimdi tamamını oku

Her metni iki kez oku. Paragrafta anlatılmak isteneni yaz ve tahmininle karşılaştır.

METİN 1 · TAM METİN

Ece, teneffüs zili çalınca bahçeye ilk koşan oldu. Bugün ip atlama sırası ondaydı. Arkadaşları ipi çevirmeye başladı, Ece de saymaya başladı. Bir, iki, üç... Ama onuncu atlayışta ayağı ipe takıldı ve dizinin üstüne düştü. Herkes bir an sustu. Ece önce ağlamak istedi, sonra arkadaşlarının yüzüne baktı. Hepsi ona gülümsüyordu. Ece ayağa kalktı, tozunu silkti ve yeniden sıraya girdi. O gün düşmenin oyunun bir parçası olduğunu öğrendi.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

METİN 2 · TAM METİN

Mustafa küçükken annesi ile babası onun okulu için farklı düşünüyordu. Annesi Zübeyde Hanım, oğlu mahalledeki eski usul okula gitsin istiyordu. Babası Ali Rıza Efendi ise yeni usulle ders veren Şemsi Efendi Okulunu seçmişti. Sonunda bir yol buldular. Mustafa önce mahalle okuluna başladı. Kısa bir süre sonra da babasının seçtiği okula geçti. Orada okuma yazmayı yeni bir yolla öğrendi. Yeniliklere açık olmak, onun çocukken başlayan bir yanıydı.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

METİN 3 · TAM METİN

Öfke, çoğu zaman hiç hissedilmemesi gereken kötü bir duygu sanılır. Oysa her insan zaman zaman öfkelenir. Kardeşin defterini izinsiz aldığında ya da oyunda haksızlık yapıldığında içinde bir sıcaklık yükselir. Bu duygu, sana bir şeyin canını sıktığını haber verir. Önemli olan öfkeyi saklamak değil, onu kimseyi kırmadan anlatabilmektir. Derin bir nefes almak, biraz beklemek ve sonra ne hissettiğini söylemek işe yarar. Demek ki öfke düşmanın değil, seni uyaran bir arkadaştır.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

METİN 4 · TAM METİN

Bayram sabahı evde herkes erken kalkar. Önce yeni giysilerimizi giyer, aynada birbirimize bakıp güleriz. Sonra annemin hazırladığı kahvaltı için sofraya otururuz. Kahvaltıdan sonra dedemle ninemi ziyarete gideriz. Dedemin elini öper, bayramını kutlarız. O da bize harçlık verir, dua eder. Öğleden sonra komşu kapılarını çalarız. Akşam olunca yorgun ama mutlu bir hâlde eve döneriz. Bayramı güzel yapan şey, sevdiklerimizle geçen bu saatlerdir.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

METİN 5 · TAM METİN

İyi bir konuşmacı olmak için çok konuşmak gerektiği sanılır. Ama iyi bir sohbetin yarısı dinlemektir. Biri sana bir şey anlatırken yüzüne bakarsan onu önemsediğini gösterirsin. Sözünü kesmeden beklersen o da rahatça anlatır. Anlamadığın bir yer olunca soru sorarsan onu merak ettiğini anlar. Böyle dinlenen kişi kendini değerli hisseder. Bu yüzden bir dosta verilecek en güzel hediye, onu dikkatle dinlemektir.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

METİN 6 · TAM METİN

Uyku, gün boyunca yorulan bedenimizin dinlenme zamanıdır. Sen uyurken vücudun boş durmaz. Kasların dinlenir, büyümene yardım eden işler yapılır. Beynin de gün içinde öğrendiklerini düzenler. Bu yüzden iyi uyuyan bir öğrenci, derste öğrendiklerini daha kolay hatırlar. Geç saatlere kadar ekran başında kalmak ise uykunu bölebilir. Sabah yorgun uyanır, derste dikkatini toplamakta zorlanırsın. Kısacası erken yatmak, ertesi günün başarısına yapılan küçük bir hazırlıktır.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

METİN 7 · TAM METİN

Eskiden çocuklar oyuncaklarını çoğu zaman kendileri yapardı. Bir parça kumaştan bez bebek dikilir, bir tahtadan araba yontulurdu. Ceviz kabuğu küçük bir tekne olur, eski bir gazete uçurtmaya dönüşürdü. Çocuklar bu işi yaparken sabretmeyi ve ellerini kullanmayı öğrenirdi. Kendi yaptıkları oyuncağı da çok sever, kolay kolay kırmazlardı. Sen de evdeki eski şeylerle bir oyuncak yapmayı dene. Belki en çok sevdiğin oyuncak, kendi elinle yaptığın olur.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

METİN 8 · TAM METİN

23 Nisan 1920'de Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı. Artık millet, kendi kararlarını kendisi verecekti. O yıllar savaş yıllarıydı ve ülke çok zor bir hâldeydi. Savaş kazanıldıktan sonra Atatürk bu önemli günü çocuklara armağan etti. Çünkü ülkenin geleceğini çocukların kuracağına inanıyordu. Her yıl 23 Nisan'da okullarda şenlikler yapılır, çocuklar şiir okur. Bu bayram, Atatürk'ün çocuklara olan güvenini her yıl bize hatırlatır.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

METİN 9 · TAM METİN

Yaz tatilinde dedem bana mangala oynamayı öğretti. Mangala, tahta bir kutudaki çukurlara taşlar dağıtılarak oynanan eski bir Türk oyunudur. İlk oyunlarda hep ben kaybettim. Taşları acele dağıtıyor, dedemin hamlelerini hiç düşünmüyordum. Bir gün dedem, "Taşı bırakmadan önce bir sonraki hamleyi düşün." dedi. O günden sonra her hamleden önce biraz bekledim. Tatilin son günü dedemi ilk kez yendim. Mangala bana, acele etmeden düşünmenin oyunu kazandırdığını öğretti.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

METİN 10 · TAM METİN

Pek çok çocuk, bir sebzeyi bir kez tadınca onu sevmediğine karar verir. Oysa damak zevki zamanla değişebilir. İlk denemede acı ya da tuhaf gelen bir tat, birkaç kez yenildikten sonra alışılan bir tada dönüşebilir. Sebzeyi farklı biçimlerde denemek de işe yarar. Haşlanmış ıspanağı sevmeyen biri, onu börek içinde çok beğenebilir. Bu yüzden bir yiyeceğe hemen hayır demek yerine ona birkaç şans daha vermek gerekir. Belki de sevmediğini sandığın sebze, yakında en sevdiğin yemek olur.

Paragrafta anlatılmak istenen

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

🏁 MARATON · METİN 11 · Ağaçtaki Uçurtma

💬 İLETİŞİM VE SOSYAL İLİŞKİLER · OYUN DÜNYASI

DUR ve Tahmin Et maratonu: Her durakta okumayı bırak, sonra ne olacağını tahmin et.

Rüzgârlı bir pazar günüydü. Deniz, dedesiyle birlikte yaptığı kırmızı uçurtmayı alıp parka koştu. Uçurtma hemen havalandı. Gökyüzünde kuyruğunu sallayarak dans etmeye başladı. Deniz ipi biraz daha bıraktı. Uçurtma yükseldikçe onun sevinci de büyüyordu. Tam o sırada sert bir rüzgâr esti. Uçurtma bir sağa bir sola savruldu ve parkın en yüksek ağacının dallarına takıldı. Deniz ipi ne kadar çekse de uçurtmayı kurtaramadı...

DUR 1 **Sonrasını tahmin et**

.....

...Deniz ağacın altına oturdu ve ağlamaya başladı. O sırada yanına bir çocuk geldi. Onu parkta sık sık görüyordu ama hiç konuşmamıştı. Adı Kerem'di. Kerem yerden uzun bir sopa buldu ve birlikte denemeyi önerdi. Deniz önce çekindi, sonra başını salladı. İkisi sırayla sopayı uzattı. Dalları yavaşça ittiler, ipi farklı yönlere çektiler. Bazen güldüler, bazen sustular. Yarım saat uğraştılar ama uçurtma bir türlü inmedi...

DUR 2 **Sonrasını tahmin et**

.....

...Sonunda parkın bekçisi onları gördü. Gülümseyerek bir merdiven getirdi ve uçurtmayı daldan aldı. Uçurtmanın bir köşesi yırtılmıştı. Deniz, ertesi gün dedesiyle onu onarmaya karar verdi ve Kerem'i de çağırdı. Üçü birlikte yırtığı yapıştırdı, kuyruğa yeni kurdeleler bağladı. Hafta sonu iki çocuk uçurtmayı yan yana uçurdu. Deniz o gün bir şeyi fark etti: Kaybettiğini sandığı uçurtma, ona yeni bir arkadaş kazandırmıştı.

Tahminlerin örtüştü mü? Tam İsabet · Kısmi İsabet · Gelişim Alanı

.....

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

🏁 MARATON · METİN 12 · Bir Somun Ekmeğin Yolculuğu

🏺 GELENEKLERİMİZ · SAĞLIKLI YAŞIYORUM

DUR ve Tahmin Et maratonu: Her durakta okumayı bırak, sonra ne olacağını tahmin et.

Sabah kahvaltısında yediğin ekmeğin uzun bir yolculuktan geçtiğini hiç düşündün mü? Bu yolculuk sonbaharda tarlada başlar. Önce çiftçi toprağı sürer, sonra buğday tohumlarını eker. Tohumlar kış boyunca karın altında sabırla bekler. İlkbaharda topraktan yeşil filizler çıkar. Çiftçi tarlasını sık sık dolaşır, yabani otları temizler, yağmur az yağarsa tarlayı sular. Yaz gelince bu filizler uzar, başak bağlar ve altın sarısı bir renge döner...

DUR 1 **Sonrasını tahmin et**

.....

...Hasat zamanı gelince buğday biçilir. Sonra taneler saplarından ayrılır ve temizlenir. Temiz buğday çuvallara doldurulur, değirmene götürülür. Eskiden değirmenler suyun ya da rüzgârın gücüyle dönen büyük taşlarla çalışırdı. Bugün bu işi çoğunlukla makineler yapar. Değirmende taneler ezilip öğütülür. Böylece sert buğday taneleri, yumuşacık beyaz bir una dönüşür. Değirmenci unu tartar ve yeni çuvallara doldurur...

DUR 2 **Sonrasını tahmin et**

.....

...Un fırına ulaşınca fırıncı onu su, tuz ve mayayla karıştırır. Sonra hamuru uzun uzun yoğurur. Hamur bir süre dinlenir ve yavaş yavaş kabarır. Fırıncı onu somunlara ayırır ve sıcak fırına verir. Sabahın erken saatlerinde fırından çıkan ekmekler, mahalleye mis gibi bir koku yayar. Senin sofrana gelen bir dilim ekmekte çiftçinin, değirmencinin ve fırıncının emeği vardır. Bu yüzden ekmeği israf etmemek, bütün bu emeğe saygı göstermektir.

Tahminlerin örtüştü mü? Tam İsabet · Kısmi İsabet · Gelişim Alanı

.....

☐ Tam İsabet ☐ Kısmi İsabet ☐ Gelişim Alanı

Ücretsiz tan?t?m nüshas? · Kitab?n tamam?: temeldenparagraf.com

MAARİF PARAGRAF · ORTAOKUL · 5. SINIF

Paragraf bir yetenek değil, öğrenilen bir beceridir.

Bu kitap, paragraf okurken zihninde neler olması gerektiğini adım adım öğretir. Önce metne ilk bakışı, sonra önemliyi seçmeyi, sorgulamayı, merkeze ulaşmayı, yapıyı, anlatımı ve ilişkileri çözmeyi öğrenirsin. En sonunda bütün adımları bir arada kullanırsın.

1. Metne İlk Bakış
2. Önemliyi Seç
3. Sorgula ve Genelle
4. Merkeze Ulaş
5. Yapıyı Çöz
6. Anlatımı Çöz
7. İlişkileri Çöz
8. Karşılaştır ve Bütünleştir

dahicocuk.tr
Oku • Anla • Düşün • Yorumla
5, 6, 7 ve 8. Sınıflar

Temelden Paragraf

Çözümler ve daha fazlası:
temeldenparagraf.com